

Банчук-Петросова Олена

доктор наук з державного управління, професор
Київський університет інтелектуальної власності та права
<https://orcid.org/0000-0001-8426-1475>

Стець Олег

доктор юридичних наук, професор
Національний університет «Одеська юридична академія»
<https://orcid.org/0000-0003-4211-2687>

Добкіна Катерина

доктор юридичних наук, професор
Національний транспортний університет
<https://orcid.org/0000-0003-2627-8871>

Медіація та арбітраж у міжнародних переговорах: роль третіх сторін у врегулюванні конфліктів

Анотація. У дослідженні розглядаються ціннісні та процедурні аспекти медіації й арбітражу як способи вирішення міжнародних конфліктів за участю третіх сторін. Увага зосереджена на міждисциплінарному аналізі нейтрального посередництва, що виконує роль стабілізатора взаємодії між різними учасниками у міжнародному праві та дипломатії. Особливий інтерес викликає подвійна роль арбітражних установ як інструментів офіційного визнання рішень і зберігачів процедурної нейтральності. Мета дослідження – всебічно осмислити способи участі третіх сторін у переговорах між державами та недержавними установами міжнародних відносин і виявити приховані чинники, що впливають на ефективність медіації та арбітражу. Аналіз практичних прикладів та теоретичних джерел показав, що втручання третіх сторін є не лише способом зняття напруги, а й проявом нової моделі міжнародного управління, що базується на згоді, справедливих процедурах та гнучких нормах. Водночас підкреслюється, що ефективність посередництва значною мірою залежить від конкретного контексту конфлікту, типу учасників і їхнього правового статусу. Наукова новизна полягає в тому, що медіація й арбітраж розглядаються як ключові елементи взаємодії між інституціями в умовах глобальної нестабільності. Запропоновано нову модель трирівневого залучення третіх сторін, що охоплює розумовий, процедурний і післягодний етапи з урахуванням різного статусу посередників. Практична цінність дослідження полягає у можливості покращення підходів до міжнародних переговорів з урахуванням політичних і правових особливостей глобальних конфліктів. Отримані результати можуть бути використані міжнародними організаціями, дипломатичними структурами та в розробці стратегій запобігання конфліктам. У висновку зазначається, що ефективність третіх сторін у міжнародних переговорах залежить не лише від їхньої нейтральності, а й від здатності гнучко застосовувати норми, що допомагає сприяти діалогу між протилежними сторонами. Перехід від авторитарного до допоміжного формату посередництва свідчить про зміну глобального підходу до конфліктів у напрямі відкритого й багатоголосого обговорення.

Ключові слова: інституціоналізоване посередництво; нормативна амбівалентність; трансконтинентальна конфліктність; метаінституційна взаємодія; евристична модель; процедурна автентичність; фасилітативна інтервенція.

Актуальність теми. У сучасних умовах геополітичної нестабільності та неоднозначних правових підходів офіційні способи мирного розв'язання конфліктів, такі як медіація та арбітраж, стають особливо важливими з погляду цінностей. У цьому контексті роль третіх сторін не обмежується простим втручанням, а включається у ширший етичний і правовий простір, де головну роль відіграють ідеї нейтрального посередництва, багатовекторної легітимності та справжньої правової справедливості [1, с. 133]. Характер їхньої участі вимагає глибокого аналізу, який виходить за межі традиційного юридичного підходу та спирається на розуміння міжнародного правопорядку.

У сучасному підході до вирішення конфліктів медіація розглядається не як допоміжний засіб, а як самостійна форма діалогу, де третя сторона сприяє порозумінню між конфліктуючими сторонами. Така роль передбачає не лише знання права, а й здатність розуміти приховані сенси, які містяться в риториці конфлікту [2, с. 79]. Отже, посередник є перекладачем символів, що може перетворити негатив на позитивну взаємодію.

Натомість арбітраж – це формалізований процес, у якому сторони домовляються передати спір на розгляд спеціального чи постійного трибуналу, і це є формою вирішення спору, близькою до судового розгляду [3, с. 55]. У цьому випадку третя сторона вже не діє гнучко та емоційно, але набуває значення об'єктивного судді, який працює в межах узгоджених норм. Його завдання – не тільки забезпечити законність процесу, а й дати нове розуміння справедливості у міжнародному контексті. Відповідно медіація та арбітраж – це не протилежні, а взаємодоповнюючі підходи, які в різний спосіб сприяють запобіганню ескалації конфлікту через участь кваліфікованої, нейтральної та авторитетної сторони [4, с. 13]. Таким чином, третя сторона не є просто спостерігачем, а відіграє активну роль, поєднуючи правові, етичні та геополітичні аспекти сучасного світу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наукових обговореннях про міжнародні переговори медіація та арбітраж займають суперечливу позицію, оскільки в цих підходах важливими є не лише правові, а й геополітичні аспекти втручання третьої сторони у вирішення міждержавних конфліктів. Згідно з міждисциплінарним підходом, медіація як форма сприяння спілкуванню – це не тільки засіб зниження напруги, а й спосіб переосмислення глибинних причин конфлікту, тоді як арбітраж, завдяки своїй стабільності, втілює рівність сторін у правовому рішенні. Таким чином, медіатор чи арбітр є не просто учасником процесу, а й носієм прихованого впливу через символічний авторитет (Я.Алашкар, М.Алькашугі, Б.Г. Муджтаба, Т.Д. Гарнер, А.Абед, А.П. Ганію, А.Лемперер).

Розмова про ефективність третіх сторін у переговорах ускладнюється через різні нерівності, які проявляються в економічних, правових і культурних відмінностях учасників конфлікту. За поглядами інтерпретативного підходу до міжнародного права, участь третіх сторін визначається не лише умовами договору, а й рівнем довіри, легітимності та впливу в комунікації. До того ж арбітраж часто набуває рис судового процесу, що іноді стає інструментом геополітичного тиску через нав'язування норм. Це викликає питання щодо довіри до арбітра, який одночасно має бути незалежним і все ж залишається частиною глобального політичного контексту (М.Гаффал, Х.Паділья Гальвес, Я.С. Бляхарський, О.С. Філюк, А.О. Лазарева, Н.Лікарчук, З.Величко, О.Андрієва, Р.Ленда, Г.Вусик, С.Гельмюллер, М.Вяліш, М.Дейнега, Д.Левченко, Н.Калініна, І.Окунев).

У сучасних умовах міжнародного середовища, де правові системи фрагментовані, а старі уявлення про суверенітет знову набирають сили, роль третіх сторін у переговорах ускладнюється конфліктом між неформальними підходами і встановленими правовими процедурами. Це стає особливо важливим у гібридних конфліктах, де межа між фактом і його трактуванням розмивається. Тому медіація і арбітраж – це не просто альтернативи збройному конфлікту, а канали взаємодії, які в умовах відсутності єдиних правил можуть як створювати корисні домовленості, так і породжувати нові форми правової нестабільності (М.Ловіненко, Д.С. Лікарчук, Р.Мардя, Т.Дж. Бірстекер, Р.Брубейкер, Д.Ланц, Д.Тан, С.Гельмюллер, А.Грілл, Е.Мартін).

Метою статті є всебічне осмислення способів участі третіх сторін у переговорах між державами та недержавними установами міжнародних відносин і виявлення прихованих чинників, що впливають на ефективність медіації та арбітражу.

Методологія цього дослідження побудована на складній системі, що поєднує правовий плюралізм, суперечливі норми та нашарування інституційних структур. У межах цієї теоретичної моделі медіація та арбітраж розглядаються не лише як правові інструменти, а як явища, що створюють нові способи легітимізації владних рішень. Такий підхід, заснований на різних знаннях, дозволяє вивчати роль третіх сторін не як простих посередників, а як учасників системи влади, що діє в межах сучасної міжнародної дипломатії.

Методологічна основа передбачає аналітично-спекулятивний підхід, що дає змогу відійти від спрощених правових моделей, які часто використовуються у правознавстві. У дослідженні застосовуються розумові операції, такі як аналіз підходів у ширшому дискурсі, інтерпретація контексту з урахуванням суб'єктивного досвіду та пояснення термінів на глибшому рівні, які допомагають показати третю сторону як посередника між різними правовими системами. У результаті створюється нове бачення, де медіація та арбітраж виходять за межі формальних процедур і розглядаються як прояви символічної влади у глобальному правовому контексті.

Викладення основного матеріалу. У сучасному світі глобалізація посилює міждержавні контакти та міжкультурну взаємодію, що робить важливішою інституційну розбудову механізмів транснаціонального врегулювання конфліктів. Медіація та арбітраж як альтернативні способи розв'язання спорів є не лише засобами зменшення міжнародної напруги, а й своєрідними фільтрами геополітичних інтересів, що відображають прагнення учасників міжнародного права. За класичною

теорією переговорів, третя сторона відіграє важливу роль у зміні відносин між сторонами через створення умов для діалогу й переосмислення позицій конфлікту [5, с. 27; 6]. Аналіз медіації та арбітражу з точки зору їхньої правової та інституційної основи в міжнародному праві дозволяє побачити, що втручання третьої сторони виконує як стабілізуючу функцію, так і сприяє припиненню руйнівних тенденцій конфлікту [6, с. 37–39]. Сучасні дослідники наголошують на потребі розглядати третіх сторін не як просто нейтральних арбітрів, а як активних модераторів політичного діалогу, здатних впроваджувати модель взаємодії, що змінює саму суть конфлікту [7, с. 287]. У цьому контексті особливо важливим стає питання легітимності таких втручань, що потребує тонкого балансу між суверенітетом сторін та необхідністю збереження міжнародного миру й безпеки [8, с. 101].

Відповідно аналіз медіації та арбітражу як інструментів міжнародного врегулювання конфліктів вимагає глибшого осмислення їхніх ціннісних і філософських основ. Спираючись на ідеї Я.Бляхарського, О.Філюк, А.Лазаревої, Д.Лікарчука [9; 7, с. 290], можна стверджувати, що третя сторона не просто регулює процес раціонального діалогу, а й доносить головні ідеї глобального правопорядку, сформовані у світі постмодерного плюралізму. Тому дослідження медіації та арбітражу в міжнародних переговорах виходить за межі формального підходу, перетворюючись на глибокий аналіз питань влади, права та моральної відповідальності у глобалізованому світі.

У сучасному глобалізованому світі, де приховані й відкриті конфлікти між державами та наднаціональними акторами не зникають, а набувають нових форм гібридного протистояння, медіація як тонкий інституційний механізм діалогу між сторонами стає особливо важливою [10, с. 773]. Зокрема, медіація в міжнародних переговорах, описана мовою транснаціонального права та дипломатії, не є простим посередництвом і не діє як нейтральна процедура; вона включає комплекс принципів, підходів та норм, які визначають особливу роль третіх сторін у зміні конфліктної взаємодії [11, с. 7]. Її важливість полягає в тому, що вона дозволяє знизити напругу в конфлікті завдяки етичному оформленню переговорів, враховуючи елементи впливу без прямого тиску, але з прихованим визнанням третьої сторони як впливового арбітра чи модератора. При цьому медіація вимагає гнучкості щодо багатозначних контекстів міжнародних подій, що потребує глибокого розуміння механізмів, у яких третя сторона є носієм довіри, правової й етичної відповідальності та стратегічної ефективності [12, с. 19].

У цьому контексті доцільно виокремити низку концептуальних положень, що разом формують провідні методологічні орієнтири та інтерпретаційні вектори щодо природи, ролі та меж компетентності третіх сторін у міжнародній медіації: медіація як дипломатично-правова категорія поєднує герменевтичну інтервенцію та нормативну фасилітацію, спрямовану на зниження конфліктності міждержавних амбіцій у межах поствестфальської правової доктрини; третя сторона в міжнародній медіації не є арбітром у класичному розумінні, а є квазісуб'єктом, що має моральну легітимність впливати на конфлікт без примусу; принцип нейтральності медіатора є прагматичною стратегією балансування між етичним нейтралітетом та конструктивною участю в діалозі; роль третьої сторони визначається не лише зовнішнім положенням щодо сторін конфлікту, але й здатністю сформулювати спільні ціннісні орієнтири, важливі для обох сторін; медіація у міжнародному контексті спирається на правові, політичні та ціннісно-семантичні основи, створюючи багаторівневу структуру переговорів; ефективність третьої сторони полягає у здатності трансформувати структуру конфлікту з конфронтаційної на кооперативну через когнітивне ресемантизування; медіація не є примиренням, але слугує етичним коридором до нього, організовуючи переговори у межах етики відповідальності; у мультиполярному світі третя сторона часто представляє колективні інтереси – міжнародних організацій, коаліцій чи недержавних акторів; успішність міжнародної медіації залежить не лише від компетентності медіатора, а й від стратегічного бачення стабілізації міжсуб'єктних відносин [13, с. 355; 14, с. 53].

У міжнародній комунікації, де конфліктні динаміки між суб'єктами міжнародного права ускладнюються, правові механізми врегулювання, зокрема арбітраж, є не лише як юрисдикційні процедури, але й як інструменти верифікації претензій з потенціалом імплементації компромісу [15, с. 58]. Арбітраж, як *sui generis* правового регулювання, поєднує позитивістське правозастосування та квазісудову етику, виявляючи свою ефективність, коли дипломатичні зусилля вичерпуються. Роль третіх сторін у цьому процесі виходить за межі процедурної інтервенції, демонструючи делеговану раціональність у нейтралізації дискурсивного антагонізму [16, с. 29]. На основі цього можна вирізнити ключові аспекти участі третіх сторін у міжнародному арбітражі: арбітраж діє як автономний механізм із мандатом на обов'язкові рішення, позбавлені політичного компромісу; треті сторони в арбітражі виконують роль нормотворчих модераторів, що структурують дискурс у межах процедурної легітимності; неупередженість забезпечується принципами незалежності, конфіденційності та деконтекстуалізації спору; згода сторін на арбітраж є визнанням компетентності третьої сторони як остаточного інтерпретатора диспуту; арбітраж нормативно структурує конфлікт, перетворюючи його на юридично детермінований процес; арбітражні трибунали діють як квазісудові органи, що мають екстериторіальний вплив завдяки своїм рішенням і визнанню їх глобальними структурами; участь третіх

сторін потребує точності та делібертивної раціональності для врахування як норм права, так і політичних реалій [17, с. 181; 18, с. 472; 19, с. 119].

У парадигмі поствестфальської дипломатії медіація та арбітраж трансформуються зі стабільних інструментів вирішення суперечок у складні інтервенційні стратегії, інтегровані в дискурсивно-політичний контекст глобального управління. Їхня ефективність більше не залежить від формальної нейтральності, а визначається здатністю адаптуватися до множинних, часто суперечливих аксіологічних ракурсів, через які конфлікт інтерпретується [20, с. 441]. Роль третіх сторін (у їх інституційному, національному чи ідеологічному вимірі) виходить за межі простого фасилітування переговорів. Вони стають диспозитивами нормативної репрезентації, які або акумулюють, або репродукують владні матриці сучасного регулювання конфліктів. Розроблена таблиця 1 систематизує основні модуси інтервенцій та демонструє, як метанаративи арбітражу й медіації стають простором виробництва легітимності в умовах постглобальної фрагментації.

Таблиця 1

Епістемологічна мультидисциплінарність медіації та арбітражу в конфліктогенних макроструктурах

Парадигма підходу	Роль третіх сторін	Характер комунікації	Модель арбітражу
Міжкультурне посередництво	Третя сторона є носієм зовнішнього впливу, залученого після моральної взаємодії сторін	Дискурс сторін базується на оповідах, що розмивають межі чіткої опозиції	Арбітраж функціонує як узгодження змістів у межах множинності правових контекстів
Інституціоналізоване посередництво	Участь реалізується через зміну нормативних меж без заданої цільової установки	Консенсус формується в процесі динамічного обміну, що ґрунтується на інституційних практиках	Арбітраж стає простором інтерпретації й переосмислення правових значень
Обмежена нейтральність	Третя сторона діє не як повністю нейтральний учасник, а як суб'єкт з політичним і ціннісним навантаженням	Висловлювання сторін демонструють боротьбу за вплив і зміну нормативної основи	Арбітраж є інсценізацією правової процедури з імітацією справедливості
Рефлексивна легітимація	Участь забезпечує легітимність процесу через формальну нейтральність та рефлексивне представлення	Комунікація охоплює множинні точки зору й переосмислює класичні моделі	Арбітраж проявляється як структура з багатозначною символікою справедливості
Наративне домінування	Третя сторона підтримує стабільність через відтворення глобальних етичних норм під виглядом нейтральності	Конфліктний дискурс дозволяє переосмислити структуру відповідальності	Арбітраж діє як ритуал відтворення правових і моральних орієнтирів
Бінарне моделювання	Посередництво часто базується на спрощених нормативних моделях, що не враховують складність ситуацій	У дискурсі мовчання функціонує як стратегічна форма смислового впливу	Арбітраж у цьому випадку втрачає глибину і зводиться до формального вирішення

Джерело: власна розробка авторів на основі [6; 7; 14; 16; 17; 19]

У межах сучасного підходу до аналізу конфліктів доцільно використовувати тривірневу модель участі третіх сторін, яка передбачає поділ посередницької діяльності на пізнавальний, процедурний і післягодний етапи. На пізнавальному рівні увага зосереджується на осмисленні намірів учасників конфлікту та різних варіантів їхнього тлумачення, що визначає доцільність залучення посередника. У цьому процесі змінність ролей третіх сторін є не лише практичним засобом, а й способом глибшого розуміння конфлікту, що потребує гнучкого мислення під час спілкування. Процедурний рівень забезпечує координацію дій сторін за допомогою спеціальних регулювальних заходів, які змінюються залежно від перебігу конфлікту та становища його учасників. Післягодний рівень має на меті відновити комунікаційне середовище, вводячи систему взаємного визнання, де посередник допомагає структурувати подальшу взаємодію. У результаті така модель відображає багаторівневий характер впливу посередництва на врегулювання конфліктів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи результати аналізу відмінностей між медіацією та арбітражем у міжнародних переговорах, можна зазначити, що ці підходи не суперечать один одному, а навпаки якісно доповнюють та дають можливості для маневрування. Медіація є гнучким способом зниження конфлікту, де третя сторона допомагає досягти домовленості без примусу. Арбітраж – це процедура, що передбачає ухвалення остаточного рішення, подібно до суду, з обов'язковим виконанням.

Порівняння цих методів показало, що для ефективного врегулювання міжнародних суперечок важливо враховувати конкретні історичні, політичні та культурні умови, а не застосовувати єдину модель. Третя сторона, а саме медіатор чи арбітр, виконують не лише технічну роль, а й впливають на хід переговорів, з огляду на власне розуміння конфлікту та його значення.

У сучасному міжнародному середовищі виникає потреба переосмислити роль таких посередників. Їхня діяльність не лише нейтральна допомога у пошуку компромісу, а й форма впливу та посередництва в умовах складних глобальних відносин. Такий підхід дозволяє критично подивитися на традиційні уявлення про процедури врегулювання та побачити в них елементи політичного символізму й влади.

Незважаючи на привабливість медіації та арбітражу як альтернативних способів вирішення міжнародних спорів, обидва підходи мають концептуальні й практичні обмеження, що ускладнюють їхнє універсальне застосування в складному геополітичному контексті. Серед головних викликів – прихильність до політичних та економічних чинників, що впливають на ефективність посередництва й арбітражу; водночас нерівність у компетенціях між учасниками переговорів створює враження несправедливості, що підриває ідею процедурної нейтральності. Подальші наукові дослідження мають на меті переосмислити звичні підходи до врегулювання конфліктів, поєднуючи ідеї постструктуралізму, транснаціонального правового плюралізму та критичної геополітики. Особливу увагу варто приділити аналізу цифрової медіації в умовах кібервтручання, а також розробці нових гібридних форм арбітражу, пристосованих до багатополлярної поствестфальської системи.

References:

1. Alashqar, Y. (2024), «The comparative view: Mediation, negotiation and arbitration», *Reconciliation, conflict transformation and peace studies*, Springer Nature Switzerland, Cham, pp. 131-144.
2. Alqashouti, M. (2021), «Qatar mediation: From soft diplomacy to foreign policy», *Contemporary Qatar: Examining state and society*, Springer Singapore, pp. 73-92.
3. Mujtaba, B.G. & Garner, T.D. (2024), «Exploring negotiation and mediation options before arbitration or litigation: Which alternative dispute resolution is best for settling workplace conflicts», *International Journal of Law, Justice and Jurisprudence*, No. 4 (2), pp. 50–63.
4. Abed, A. (2024), «The role of arbitration and mediation in resolving international trade disputes», *UTU Journal of Legal Studies (UJLS)*, No. 1 (1), pp. 10–17.
5. Ganiyu, A.P. (2023), «Arbitration, international mediation, and the widening of the alternative dispute resolution space: Bloated expectations or a matter of time», *International Journal of Law and Society*, No. 6 (1), pp. 23–30.
6. Lempereur, A. et al. (2021), *Mediation: Negotiation by other move*, John Wiley & Sons, 368 p.
7. Likarchuk, D. et al. (2022), «Peculiarities of the use of political mediation in the Russian-Ukrainian war: Principles of application and problems of solution», *Political Questions*, No. 40 (75), pp. 285–298.
8. Gaffal, M. & Padilla Gálvez, J. (2024), «Negotiation and mediation», *Dynamics of rational negotiation: Game theory, language games and forms of life*, Springer Nature Switzerland, Cham, pp. 93-114.
9. Bliakharskyi, Ya.S., Filiuk, O.S. & Lazareva, A. O. (2024), «Mediatsiia yak efektyvnyi zasib vyrishennia sporiv: dosvid rozvynenykh krain», *Akademichni vizii*, No. 35, doi: 10.5281/zenodo.13859380.
10. Likarchuk, N., Velychko, Z., Andrieieva, O., Lenda, R. & Vusyk, H. (2023), «Manipulation as an element of the political process in social networks», *Cuestiones Políticas*, No. 41 (76), pp. 769–779.
11. Hellmüller, S. & Wählich, M. (2022), «Reflecting about the past, present, and future of UN mediation», *International Negotiation*, No. 27 (1), pp. 1–9.
12. Deineha, M. (2022), «Mediation as an alternative method of dispute resolution: International and national practices in legal regulation», *Law. Human. Environment*, No. 13 (4), pp. 16–25.
13. Levchenko, D., Kalinina, N. & Okunev, I. (2025), «Mediatsiia yak sposib vyrishennia konfliktiv: oznaky ta vidminnosti vid perehovoriv ta arbitrazhu», *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, No. 340, pp. 353–358.
14. Lohvinenko, M. et al. (2021), «Models of mediation: Theoretical and legal analysis», *Conflict Resolution Quarterly*, No. 39 (1), pp. 51–65.
15. Likarchuk, D.S. (2021), «Mediatsiia yak sposib vrehuliuvannia politychnykh konfliktiv», *Mizhnarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty*, No. 8, pp. 50–62.
16. Mardiah, R. (2023), «International law: Existence in international dispute settlement efforts as a symbol of peace in the international community», *Muhammadiyah Law Review*, No. 7 (2), pp. 24–38.
17. Biersteker, T.J., Brubaker, R. & Lanz, D. (2022), «Exploring the relationships between UN sanctions and mediation», *Global Governance: A Review of Multilateralism and International Organizations*, No. 28 (2), pp. 180–202.
18. Tan, D. (2023), «The Singapore Convention on Mediation to reinforce the status of international mediated settlement agreement: Breakthrough or redundancy?», *Conflict Resolution Quarterly*, No. 40 (4), pp. 467–482.
19. Hellmüller, S. (2021), «The challenge of forging consent to UN mediation in internationalized civil wars: The case of Syria», *International Negotiation*, No. 27 (1), pp. 103–130.
20. Grill, A. & Martin, E. (2024), «The impact of EU law on international commercial mediation», *International Arbitration and EU Law*, Edward Elgar Publishing, pp. 433-461.

Banchuk-Petrosova O., Stets O., Dobkina K.

Mediation and arbitration in international negotiations: the role of third parties in conflict resolution

Abstract. The study examines the value-based and procedural aspects of mediation and arbitration as methods of resolving international conflicts involving third parties. The focus is on an interdisciplinary analysis of neutral intermediation, which acts as a stabilizer in interactions among various actors in international law and diplomacy. Particular attention is given to the dual role of arbitration institutions - as tools for the official recognition of decisions and as guardians of procedural neutrality. **The purpose** of the study is to comprehensively explore the ways in which third parties participate in negotiations between states and non-state actors in international relations and to identify the hidden factors that influence the effectiveness of mediation and arbitration. **Results.** The analysis of practical examples and theoretical sources shows that third-party intervention serves not only as a means to reduce tension but also as a manifestation of a new model of international governance based on consent, fair procedures, and flexible norms. At the same time, the study emphasizes that the effectiveness of mediation largely depends on the specific context of the conflict, the type of participants, and their legal status. **Scientific novelty** lies in the fact that mediation and arbitration are viewed as key elements of interaction among institutions under conditions of global instability. A new model of three-tiered third-party involvement is proposed, which encompasses cognitive, procedural, and post-agreement stages, taking into account the differing status of mediators. Practical value of the research lies in its potential to improve approaches to international negotiations, considering the political and legal specifics of global conflicts. The findings can be used by international organizations, diplomatic bodies, and in the development of conflict prevention strategies. **In conclusion**, the study notes that the effectiveness of third parties in international negotiations depends not only on their neutrality but also on their ability to flexibly apply norms, thereby facilitating dialogue between opposing sides. The transition from authoritarian to facilitative forms of mediation reflects a shift in the global approach to conflicts toward open and polyphonic discussion.

Keywords: institutionalized mediation; normative ambivalence; transcontinental conflict; meta-institutional interaction; heuristic model; procedural authenticity; facilitative intervention.

Стаття надійшла до редакції 29.08.2025.